

El finançament de les universitats

A) PRINCIPIS DELS QUE PARTIM: MODEL D' UNIVERSISTAT

L' Ensenyament Superior Públic és un dret universal al qual no podem renunciar perquè no només beneficia a les persones en la seva dimensió individual, sinó també repercuteix profitosament en el conjunt de la societat.

Aquest dret universal, que s'ha d'aplicar sota el principi de l'equitat (equilibri territorial, igualtat d'oportunitats,...), satisfà les necessitats socials següents:

- Accés universal a la cultura.
- Formació de treball qualificat.
- Innovació científica i tecnològica.
- Afavoriment d'una transformació de la societat reduint-ne gradualment les desigualtats.

A les nostres universitats el model de finançament actual no permet aplicar aquests principis i això es reflecteix en les problemàtiques següents:

1) Despesa clarament insuficient, molt per sota de la mitjana de la Unió Europea i allunyadíssima de la dels països nòrdics.

El percentatge de Catalunya està per sota de Grècia i de la resta de l'Estat Espanyol. Aquestes dades es veuen agreujades pel fet que la participació de la despesa privada en el total del finançament de la Universitat Pública triplica la mitjana de la Unió Europea. Per valorar adequadament aquest fet hem de tenir molt present que a les nostres universitats a diferència del que passa a la resta d'Europa, la despesa privada es compon gairebé exclusivament de taxes que paguem els estudiants.

Com a conclusió podem dir que la despesa global en la Universitat Pública no només és insuficient sinó que, a més a més, es recolza excessivament en el finançament privat i en especial en les taxes pagades directament pels estudiants. En els últims anys les taxes han anat incrementant per damunt de l'IPC¹.

¹ Cal assenyalar que l'Informe U-2000 proposa que les taxes continuï augmentant suprapercenualment

Taula 1. DPE/PIB als països de la UE, per a nivells educatius, 1995²

TERRITORI	PRI-SEC	SUP	TOTAL
Dinamarca	4.20	1.30	6.61
Suècia	4.40	1.60	6.60
Finlàndia	4.20	1.70	6.60
Luxemburg	4.20		
França	4.10	1.00	5.80
Àustria	3.81	1.10	5.51
Portugal	4.10	1.00	5.40
Bèlgica	3.40	0.90	5.00
Regne Unit	3.83	0.89	4.88
Holanda	3.10	1.23	4.84
Irlanda	3.30	1.02	4.82
Espanya	3.50	0.76	4.80
Itàlia	3.24	0.76	4.62
Alemanya	2.90	1.01	4.51
Grècia	2.80	0.80	3.70
Catalunya	2.36	0.69	3.39
Mitjana de la UE	3.67	1.08	5.36
Mitjana OCDE	3.52	1.00	5.02
Escandinàvia	4.23	1.53	6.65

Fonts:

Per a Catalunya i Espanya:

- Despesa pública educativa: Ministerio de Educación y Cultura (1999), Estadística del Gasto Público en Educación. Presupuesto liquidado. Años 1992 a 1996. Internet.
- PIB: INE (1999): contabilidad Regional de España. Base 1986. Serie 1991-1996. Internet.

Per a la UE i la OCDE:

- OCDE (1998), Education at a glance, OECD Indicators.

Notes:

- Les dades d'Espanya no coincideixen amb les mitjanes de la taula 2, ja que s'ha afegit la despesa d'altres administracions no autonòmiques. La dada de Catalunya també varia pel mateix motiu.
- La darrera columna no és la suma de les dues primeres ja que afegeix la resta de nivells educatius.

Aclariments (per a totes les taules):

- **PRI-SEC** = Ensenyament Primari – Ensenyament Secundari.
- **SUP** = Ensenyament Superior.
- **DEP/PIB** = Despesa Pública Educativa sobre el total del Producte Interior Brut.
- **C.C.A.A.** = Comunitats Autònomes.
- **MEC** = Ministeri d'Educació i Ciència. La distribució de competències a l'Estat Espanyol fa que en algunes zones les competències sobre alguns aspectes de l'ensenyament siguin exercides per la Comunitat Autònoma; mentre que en d'altres territoris (a la "Zona MEC") aquelles mateixes competències corresponen directament al Ministeri.
- **IPC** = Índex de Preus al Consum (inflació oficial).
- Informe U-2000 o Bricall = Informe Universidad 2000.
- **OCDE** = Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic. Les dades de la OCDE són les que s'utilitzen normalment en el camp econòmic per a la comparació entre Estats o territoris.
- **\$p.p.c.** = Despesa expresada en dolars i en Paritat de Poder de Compra (indicador econòmic que elimina les diferències ente les riqueses dels diferents països, servint per comparar de forma més ajustada els diferents nivells).

² Rodríguez Albert, D. Informe *la Despesa Pública Educativa de Catalunya*, Setembre 1999

Taula 2. DEP/PIB per CC.AA, per nivells educatius, 1995³

TERRITORI	NO UNI	UNIV	TOTAL
Canàries	4.82	1.02	5.85
Andalusia	4.26	1.16	5.42
Gàlícia	4.04	1.04	5.08
País Basc	3.60	0.70	4.41
Navarra	3.34	0.46	3.89
Territori MEC	2.93	0.87	4.05
C.Valenciana	2.88	0.95	3.85
Catalunya	2.13	0.83	2.97
Mitjana Espanya	3.13	0.91	4.14

Fonts:

- Veure taula 1 (apartat "per a Catalunya i Espanya").

Nota:

- La despesa total no és la suma exacta de les altres, ja que afegeix també les beques atorgades (excepte la compensació de taxes universitàries). Per tant, a universitat i no universitat no s'inclouen les beques.

- 2) Les beques són insuficients i molt escasses.** A més es concedeixen en funció de criteris principalment acadèmics (nombre de crèdits aprovats) i en funció de criteris econòmics poc rigorosos que no contemplen totes les especificitats de l'estudiant, i que no tenen en compte l'elevat frau fiscal actual.

Taula 3 Beques/PIB, 1995

ESTAT	BEQUES
Espanya	0.06
Espanya (Bricall)	0.26
UE	0.33
Països Nòrdics	0.54

Font: OCDE, 1995

Informe U-2000

En aquest context cal veure el recurs als crèdits com a una privatització de les beques: les entitats financeres estan rendibilitzant econòmicament aquestes mancances del sistema de beques.

- 3) S'obvia el cost real de cursar una carrera.** No es comptabilitzen els costos addicionals (material, transport, allotjament, alimentació, etc...) ni el cost d'oportunitat de no treballar.
- 4) S'han obert noves vies de finançament** com són els convenis amb empreses per a tot tipus d'operacions comercials, els projectes de recerca finançats per empreses privades i finançament a través de contractes-programa (finançament en funció d'objectius preestablerts). L'Informe U-2000 aposta obertament per aquest sistema que nosaltres considerem perillós perquè suposa una pèrdua d'autonomia de la Universitat, una

³ Rodríguez Albert, D. Informe *la Despesa Pública Educativa de Catalunya*, Setembre 1999

excusa per retallar la ja insuficient despesa pública i un possible cost afegit pels estudiants. A més d'un risc a mitjà termini d'esdevenir una xarxa d'universitats elititzades, amb forta competència entre elles i amb un elevat desequilibri territorial.

5) **La transferència a les Universitats Privades** per part de la Generalitat de Catalunya l'any passat fou de 520 milions de pessetes, mostra del desinterès d'aquesta institució per l'Ensenyament Superior Públic. Aquests diners haurien suposat un estalvi de 3000 ptes en taxes per cada un dels 170.442 estudiants de la Universitat Pública.⁴

6) **La situació precària de l'Ensenyament Secundari Públic i la pràctica inexistència d'una Formació Professional** en condicions al nostre país, fan que la Universitat hagi de realitzar un sobreesforç acadèmic que té una traducció en un nou cost econòmic.

Taula 4. Despesa per alumne als diferents nivells educatius, països de la UE, 1995, expressat en \$ p.p.c⁵

	PRI	SEC	UNIV	TOTAL
Austria	5486	7008	7687	6763
Suècia	5177	5630		5895
Dinamarca	5593	6116		5572
Finlàndia	4253	4946	7412	5323
Itàlia	4673	5348	4516	5146
Bèlgica	3270	5770		4694
Alemanya	2558	4761	8418	4644
França	3127	5721		4575
Holanda	3091	4215	8882	4291
Regne Unit	3328	4246		4222
Irlanda	2063	3266		3010
Espanya	2277	2993	3784	2836
Catalunya	1938	2873	3834	2749
Grècia		1950	3169	1991
Mitjana UE	3741	4767	6267	4536
Mitjana OCDE	3352	4339	6602	4100
Escandinàvia	5008	5564		5788

Font:

- Catalunya i Espanya: veure taula 1
- UE i OCDE: OCDE (1998), Education at a glance. OECD Indicators.

Nota:

- No es disposen dades per a Luxemburg i Portugal.

7) L'escassa equitat que hi ha a l'Ensenyament Superior Públic desapareix completament en arribar als **tercers cicles (màsters, postgraus, doctorats)**. El Sector Públic hauria de garantir l'accés de tothom a un

⁴ Font: Sistema Universitari de Catalunya, memòria del curs 1998-99

⁵ Rodríguez Albert, D. Informe *la Despesa Pública Educativa de Catalunya*, Setembre 1999

tercer cicle que cada cop és més determinant per al mercat laboral.

B) LES NECESITATS

- **Augment** urgent de la **despesa global en Universitat Pública**.
- Descens urgent del finançament privat de la Universitat Pública. Aquest descens cal centrar-lo, en un primer moment, en un **descens progressiu de les taxes** a estudiants.
- **Augment quantitatiu i qualitatiu** de la concessió de **beques** per 1er, 2n i 3er cicle.
- **Control efectiu del frau fiscal**.